

**PRISPEVEK SLOVENSKEGA DRUŠTVA INFORMATIKA IN
OPOMNIK ZA NASTOP NA KONFERENCI PRI PREDSEDNIKU DRŽAVE 8. MAJA 2017**

Upošteva predlagane usmeritev za razpravo sem pripravil nekaj izhodišč in predlogov, ki se nanašajo na peto alinejo predsednikovega povabila.

1. DIGITALNA PREOBRAZBA

Izraz digitalna preobrazba je v širši uporabi v poslovnih, strokovnih in znanstvenih krogih in razpravah zadnjih nekaj let skoraj povsem zamenjala, da ne rečem izpodrinila izraz informacijska družba, ki označuje razvojno stopnjo družbe, ki bo sledila industrijski družbi. To je Slovensko društvo INFORMATIKA že pred časom opredelilo v *Modri knjigi – Slovenija kot informacijska družba*¹. To družba izobilja, ki jo označujejo višina ter struktura BDP, splošna uporaba informacijske tehnologije, struktura zaposlenih in samozavedanje družbe. Digitalna preobrazba k temu ni dodala nič novega, je zgolj odraz splošnega razumevanja, da je informacijska tehnologija že posegla v vse oblike življenja in dela in da je treba to dejstvo tako tudi upoštevati.

2. INDUSTRIJA 4.0

Izraz *Industrija 4.0* je postal splošno uporabljen po hannoverskem sejmu *Cebit 2011*. Z njo se je Nemčija deklarativno in dejansko lotila preobrazbe vseh sektorjev in dejavnosti, saj kljub nazivu ne obsega le industrije, temveč tudi spremljajoče in posledične dejavnosti četrte industrijske revolucije. Tudi glede tega izraza obstaja več interpretacij, saj ni enotnega razumevanja, katere naj bi bile prve tri; nekateri štejejo kot prvo industrijsko revolucijo celo začetek kmetovanja. Primerneje bi se bilo dogovoriti, kaj naj bi bile njene značilnosti in glede tega je videti, da je dilem manj. V Nemčiji je določenih pet delovnih skupin, od katerih je verjetno najpomembnejša Inteligentne tovarne, poleg te pa so še štiri (za delovno okolje, ekonomsko okolje, za človeka in delo ter za tehnologijo). Nemški recepti niso enostavno prevedljivi in uporabni za katero koli drugo državo, saj je treba pri vsaki poti upoštevati izhodišče, le-to pa je za vsako državo in družbo specifično. Verjetno pa lahko služijo kot model, kako se izzivov prihodnosti lotiti sistematično in metodično.

3. DIGITALNE VEŠČINE

Kakor je industrijska družba nepredstavljiva brez splošne pismenosti, tako je tudi prehod v informacijsko družbo nemogoč brez digitalne pismenosti. Tega se kot družba in država v splošnem premalo zavedamo. Mogoče je tega zavedanja kaj več pri posameznikih in institucijah, premalo pa je organiziranega prizadevanja za dvig digitalnih veščin, ki bi jih lahko definirali kot kvalificirano in namensko uporabo računalnika pri delu in v vsakdanjem življenju. Slovenija po raziskavi Digital Economy and Society Index (DESI) ni v zavirljivi poziciji (priloga); smo pod povprečjem Evropske unije in v spodnjem levem kvadrantu. Oboje kaže na to, da smo digitalno preslabo usposobljeni. Ob tem je treba ugotoviti, da so digitalne veščine tiste, ki nas kvalificirajo za delo v prihodnosti in da naša prislovična pridnost tega primanjkljaja ne more kompenzirati. Digitalna ločnica pa ima še dosti širše implikacije; velja namreč enačba

DIGITALNA LOČNICA = EKONOMSKA LOČNICA = SOCIALNA LOČNICA

V zvezi z digitalnimi veščinami je treba omeniti mit o digitalnih domorodcih. Tako imenovani mladi naj bi razpolagali z vsem znanjem in veščinami za delo z računalnikom. Mlajše generacije so res odraščale tako rekoč s tabličnikom v roki, vendar so njihove veščine usmerjene na delovanje v družbi (social skills), ne pa na tiste, ki se od njih pričakujejo ali zahtevajo na delovnem mestu (workplace skills). Družabna omrežja, elektronska pošta in mobilni telefon so njihovo domače okolje, delovno okolje pa zahteva od njih precej več.

¹ Ljubljana 1999

Posebej je treba omeniti digitalne veščine starejših. Le-te so, lahko bi rekli, sistemsko pomanjkljive. V šoli o informatiki niso niti slišali, na delovnem mestu so se pretežno priučili uporabe programov, ki so jim bili določeni za delo, delodajalec jih v tem pogledu ni usposabljal², ker da je to strošek in rezultat so večinoma digitalni samouki. To ni ocena na pamet, temveč jo lahko podkrepimo s podatkom, ki je bil predstavljen na konferenci *Informatika v javni upravi 2016* decembra lani. Finančna uprava Republike Slovenije je v akciji *Vklopi razum – zahtevaj račun* omogočila oddajanje računov tudi po elektronski pošti. Od vseh računov je bilo na ta način poslanih 5%, vsi ostali pa klasično. Izhajajoč iz zgornjih ugotovitev lahko sklenemo, da se država ne zaveda pomena digitalnih veščin prebivalstva ali pa, če se ga, meni, da to ni njena prioriteta. Kratko in jasno je pomen izobraževanja opredelil ameriški pravnik in nekdanji predsednik harvardske univerze Derek Curtis Bok: »Če mislite, da je izobraževanje drago, poskusite z neznanjem³.«.

4. PREDLOGI

4.1 Pokojninska reforma

Dosedanje tako imenovane pokojninske reforme so se pretežno zreducirale na daljšanje delovne dobe in zmanjševanje pokojnin. Prepričevanje o dobrobitih reform prebivalstva ni pomirilo, saj je bil pred uveljavitvijo vsake spremembe pokojninske zakonodaje zabeležen beg v upokojevanje. Ljudje pač niso neumni in so si izračunali, kaj jih čaka. Glede na demografske projekcije bi bila potrebna resnična reforma in ne le kozmetični popravki pokojninskega zakona.

Predlog: Država naj pristopi k pokojninski reformi, ki bo imela za cilj, da si vsak delovno aktiven državljan zagotovi pokojnino sam, solidarno pa naj pomaga država tistim, ki v času delovne dobe omagajo iz kakršnega koli razloga (bolezen nesreča).

To seveda ni niti enostavno niti hitro izvedljivo. Potreben bi bil družbeni konsenz in prehodno obdobje vsa 25 let. Pred časom smo brali članek univerzitetnega profesorja, ki je dokazoval, da ni izvedljiva reforma niti po solidarnostnem niti po rentnem principu. S tem se pač ne moremo strinjati. Vprašanje je le, ali obstaja volja in pripravljenost. Če da, potem se da, sicer pa bo, kakor bo. Stara kitajska modrost je, da se tudi najdaljša pot začne s prvim korakom. Upam, da ga bomo naredili.

4.2 Nedotakljivost pokojnine

Pokojnina je vplačana pravica ne glede na to, kakšna je bila tehnika njenega vplačevanja in izkoriščanja. Ne moremo se strinjati z odgovorom, ki smo ga nedavno slišali na TV Slovenija na vprašanje ali je pokojnina vplačan pravica: »Je in ni.«. Ali je ali pa ni; ali je za vse ali pa ni za nikogar.

Predlog: Pokojnina naj se nemudoma določi kot vplačana pravica za vse.

Trenutno ni tako. Če se upokojenec ukvarja s pridobitno dejavnostjo, mu grozi odvzem pokojnine, pri čemer pa to ne velja za vse. Profesorji v pokoju smejo predavati (*ne pro bono*), so prokuristi (tudi *ne pro bono*) in verjetno še kaj, ne da bi zaradi tega mogli izgubiti pokojnino. Še več: upokojenci, ki bi bili delovno aktivni, bi prispevali tudi v državni proračun, razbremenjevali bi socialne sklade, lahko bi odpirali nova delovna mesta in prispevali bi k rasti BDP.

4.3 Dvig digitalnih veščin

Starejšim je treba v digitalni dobi posvetiti posebno pozornost. Vse več storitev se seli na internet, tudi upravne storitve so razpoložljive preko portalov javne uprave, so pa preskromno uporabljane. O tem bi lahko dalo več podatkov Ministrstvo za javno upravo, ki je prenovilo portal eUprava in meri obisk. Že več let zapored ugotavljamo, da je ponudba spletnih storitev javnega in zasebnega sektorja bistveno večja kakor njihova uporaba. Ker so informatizirane storitve hitrejše in cenejše, je v interesu vseh, da bi jih čim več uporabljali. Upokojenci, ki jih je okrog 30% prebivalstva Republike Slovenije, jih iz prej naštetih razlogov uporabljajo še toliko manj.

² Približno 90% slovenskih podjetij se razvršča v mikro, mala ali srednjevelika podjetja (SME).

³ If you think education is expensive, try ignorance.

Predlog: Država naj pristopi k sistematičnemu dvigu digitalnih veščin upokoencev.

Z dvigom digitalnih veščin bi se starejša populacija intenzivneje posluževala informatiziranih storitev in s tem tudi bolj družbeno vključevala ne le med svoje vrstnike, temveč tudi. Še več, s tem, ko bi bili digitalno bolj usposobljeni, bi si odprli tudi več možnosti za morebitno vključevanje v delovna okolja, če jim tega država seveda ne bo prepovedovala. Nekaj poskusov glede računalniškega usposabljanja je že bilo ali pa so v teku, vendar širših uspehov ni zaznati.

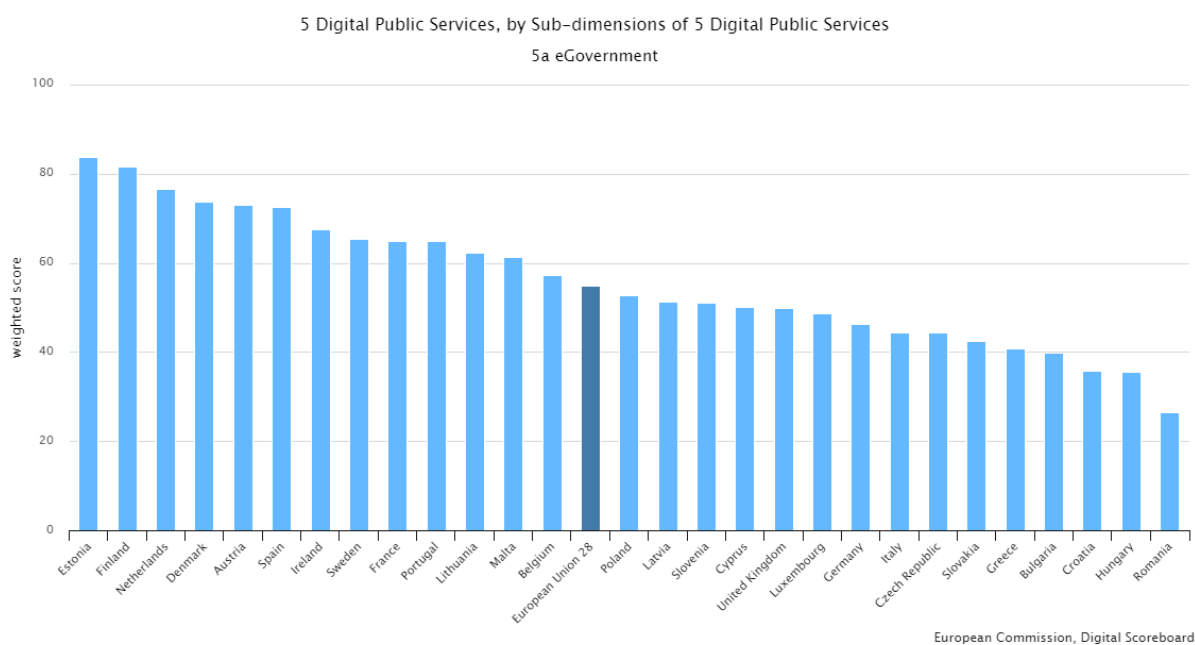
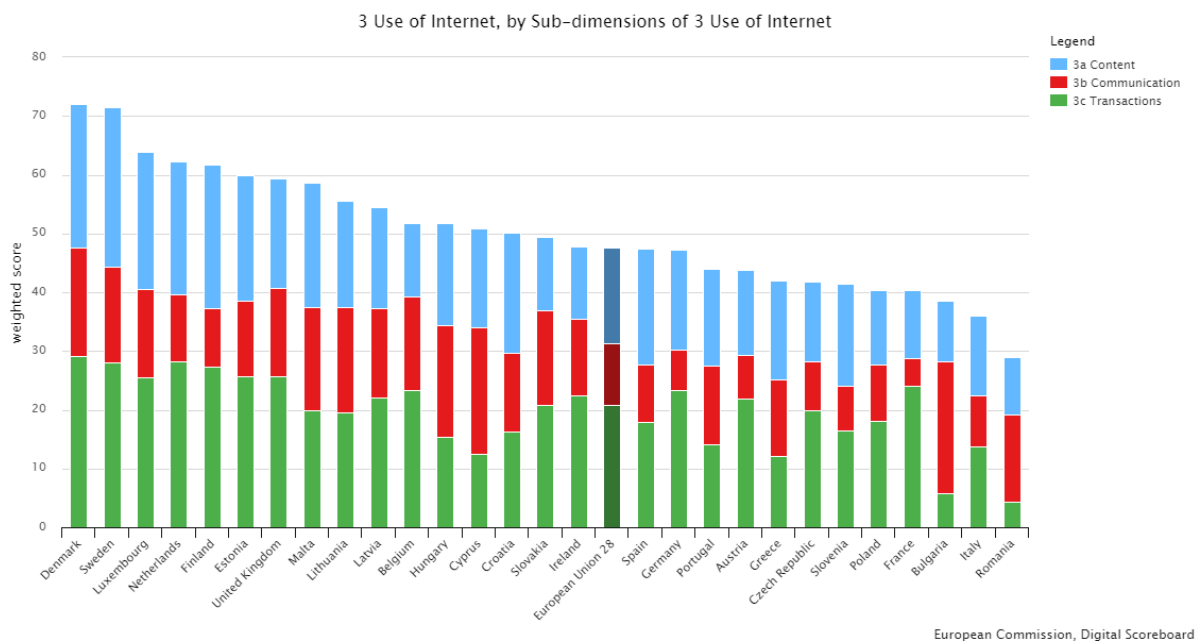
Slovensko društvo INFORMATIKA kot nosilec licence za evropski računalniški certifikat (European Compure Driving Licence, ECDL) lahko poleg modulov, ki so namenjeni pretežno delovno aktivnemu prebivalstvu in iskalcem zaposlitve, starejšim ponudi dva programa (eCitizen in EqualSkills), katerih prednost je v tem, da po opravljenem izpitu kandidat dobi tudi certifikat, ki izpričuje njegovo usposobljenost za uporabo računalnika, elektronske pošte in spleta. Prepričan sem, da bi se iz evropskih sredstev zlahka realiziralo tudi financiranje takega usposabljanja. Slovensko društvo INFORMATIKA je pri zadevnih projektih in aktivnostih seveda pripravljeno sodelovati.

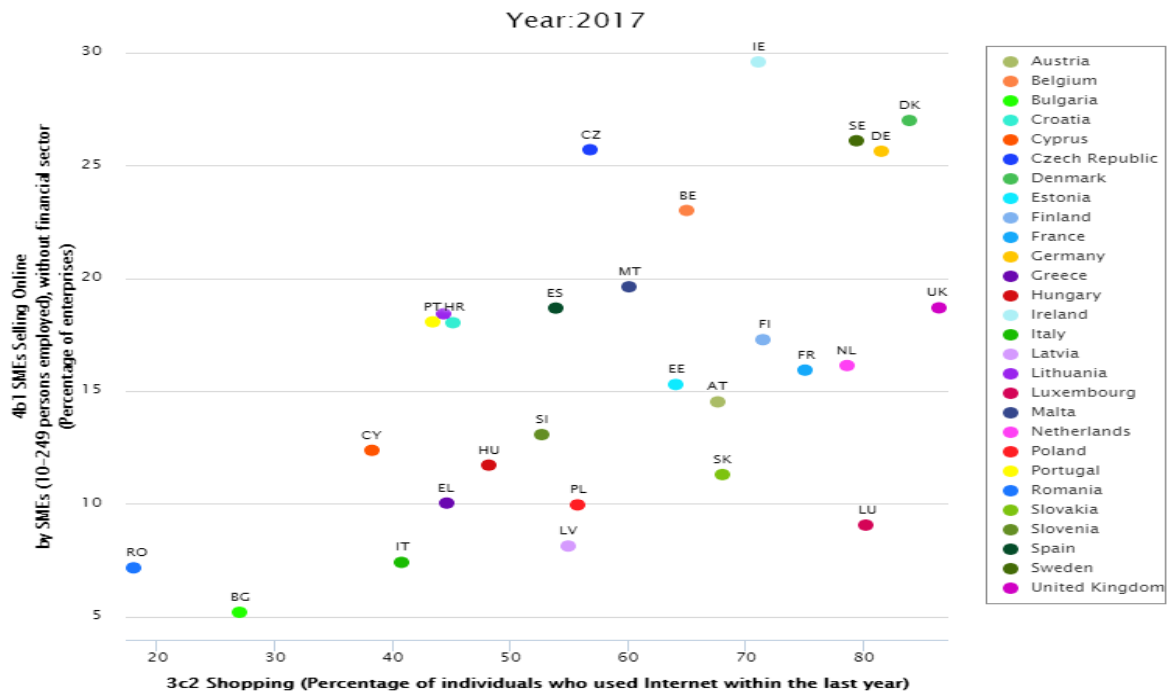
Niko Schlamberger

Predsednik

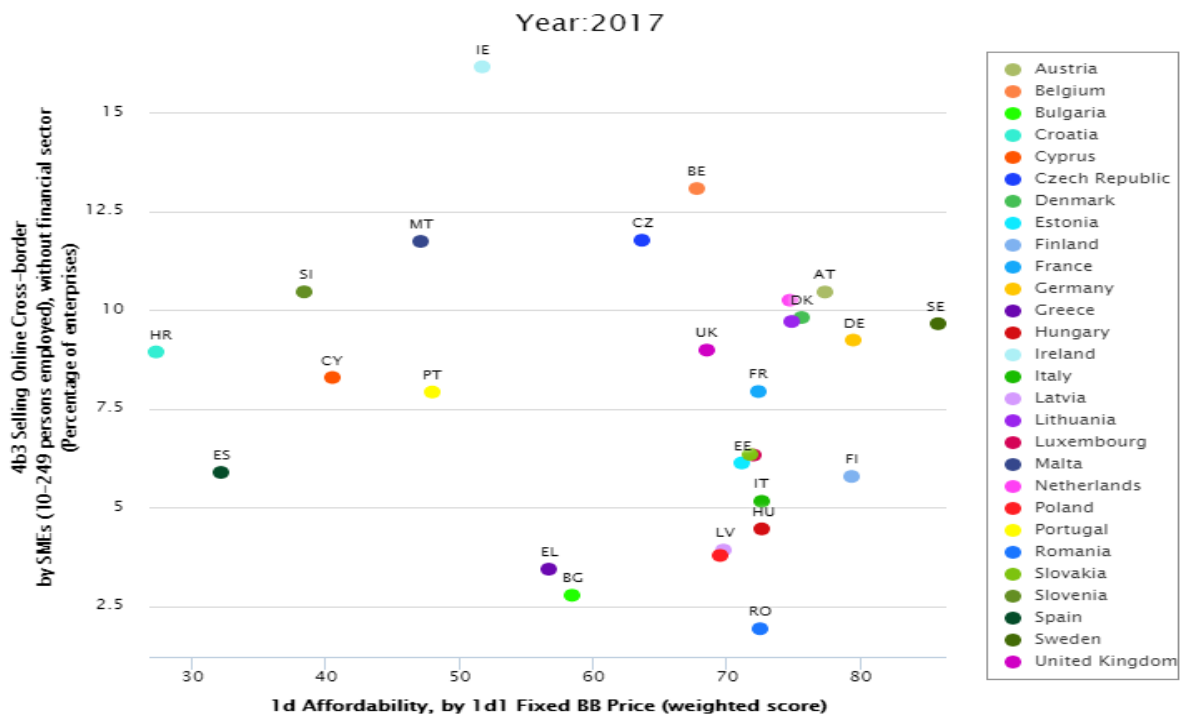
Slovensko društvo INFORMATIKA

Priloga 1: DIGITAL ECONOMY AND SOCIETY INDEX, izbrani podatki

European Commission, Digital Scoreboard

European Commission, Digital Scoreboard